

УДК 331.5:631.1

Ю.С. Герасименко, д-р екон. наук, проф. (БІНПО, Біла Церква)

РИНОК ПРАЦІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У тезах досліджено сучасний стан ринку праці аграрного сектору України в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів. Проаналізовано основні виклики, пов'язані з дефіцитом кадрів, міграційними процесами, цифровізацією агровиробництва та необхідністю модернізації системи професійної освіти. Визначено перспективи розвитку кадрового потенціалу аграрної галузі відповідно до європейських стандартів та потреб сталого розвитку агроєкосистем.

Аграрний сектор традиційно відіграє важливу роль в економіці України, забезпечуючи продовольчу безпеку держави, формуючи значну частину експортного потенціалу та сприяючи розвитку сільських територій. Водночас сучасний ринок праці аграрної галузі перебуває під впливом низки складних викликів, зумовлених воєнними діями, демографічними змінами, трудовою міграцією та процесами європейської інтеграції. За таких умов особливої актуальності набуває питання формування ефективної системи кадрового забезпечення агропромислового комплексу, здатної забезпечити його конкурентоспроможність та сталий розвиток.

Повномасштабна війна суттєво вплинула на функціонування аграрного сектору та структуру зайнятості населення. Частина сільськогосподарських підприємств опинилася в зоні бойових дій або на тимчасово окупованих територіях, що призвело до скорочення робочих місць, втрати виробничих потужностей та зниження економічної активності. Одночасно значна кількість працездатного населення була змушена змінити місце проживання або виїхати за кордон, що спричинило дефіцит робочої сили в багатьох регіонах України.

Однією з найгостріших проблем сучасного аграрного ринку праці є нестача кваліфікованих кадрів. Сільськогосподарські підприємства дедалі частіше стикаються з труднощами під час пошуку фахівців агрономічного, інженерного, ветеринарного та технологічного профілів. Водночас зростає попит на працівників, які володіють цифровими компетентностями, навичками роботи з автоматизованими

системами управління виробництвом, технологіями точного землеробства та сучасним аграрним обладнанням.

Трансформація аграрного виробництва під впливом цифровізації та інноваційних технологій змінює вимоги до професійної підготовки працівників. Сучасний фахівець аграрної сфери повинен володіти не лише професійними знаннями, а й навичками аналізу даних, використання інформаційно-комунікаційних технологій, екологічного менеджменту та управління виробничими процесами. Це зумовлює необхідність оновлення змісту освітніх програм та впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку кадрів.

Особливого значення набуває співпраця між закладами професійної, фахової передвищої та вищої освіти з роботодавцями аграрного сектору. Саме партнерство освіти та бізнесу дозволяє забезпечити відповідність освітніх програм реальним потребам ринку праці, сприяє розвитку дуальної освіти та створює умови для набуття здобувачами практичного досвіду під час навчання. Ефективна взаємодія між освітніми установами та аграрними підприємствами є важливою передумовою підготовки конкурентоспроможних фахівців.

Євроінтеграційний курс України відкриває нові можливості для модернізації ринку праці аграрного сектору. Гармонізація національних стандартів із вимогами Європейського Союзу передбачає впровадження сучасних підходів до професійної підготовки, розвитку системи навчання впродовж життя та забезпечення мобільності працівників. Особливої уваги потребує формування зелених компетентностей, що відповідають принципам сталого розвитку та екологічної безпеки.

Європейський досвід свідчить про важливість безперервного професійного розвитку працівників аграрної галузі. В умовах швидких технологічних змін навчання впродовж життя стає необхідною умовою професійної успішності. Для України актуальним є створення ефективної системи підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, яка дозволить оперативно реагувати на зміни ринку праці та забезпечувати оновлення професійних компетентностей працівників.

Важливим напрямом розвитку аграрного ринку праці є залучення молоді до сільськогосподарської діяльності. Сучасне аграрне виробництво дедалі більше потребує висококваліфікованих спеціалістів, здатних працювати з інноваційними технологіями та цифровими рішеннями. Тому підвищення престижності аграрних професій, розвиток профорієнтаційної роботи та створення можливостей для професійного зростання молодих фахівців мають стати пріоритетними завданнями державної політики.

Окрему увагу слід приділити розвитку людського капіталу сільських територій. Відновлення економічної активності в громадах, створення нових робочих місць та підтримка малого і середнього агробізнесу сприятимуть зростанню зайнятості населення та підвищенню рівня життя в сільській місцевості. Водночас важливими залишаються питання соціального захисту працівників, забезпечення безпечних умов праці та підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Перспективи розвитку ринку праці аграрного сектору України значною мірою пов'язані з післявоєнним відновленням держави. Відбудова інфраструктури, модернізація виробництва, впровадження інноваційних технологій та залучення інвестицій створюватимуть нові можливості для працевлаштування та професійного розвитку населення. Водночас успішність цих процесів залежатиме від ефективності державної політики у сфері зайнятості, освіти та розвитку людського капіталу.

Отже, сучасний ринок праці аграрного сектору України перебуває в умовах складних трансформацій, зумовлених воєнними викликами та євроінтеграційними процесами. Подолання кадрового дефіциту, модернізація системи професійної підготовки, розвиток цифрових і зелених компетентностей, посилення співпраці між освітою та бізнесом є ключовими умовами забезпечення конкурентоспроможності аграрної галузі. Європейська інтеграція створює сприятливі можливості для оновлення кадрового потенціалу та формування сучасного ринку праці, здатного забезпечити сталий розвиток агроєкосистем України в довгостроковій перспективі.

Інформаційні джерела:

1. Закон України: «Про освіту» № 4695-IX від 03.12.2025.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» № 1796 від 31.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>